

تحلیل علوم پایه پنجم روش ویلیام رومی متن و نوشته

مبینا اسفندیاری^۱، رضا شیرازی^۲، زهرا دیلم کتولی^۳، سجاد آذریان^۴، پدram بلوکی^۵

^۱ دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول

^۲ کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی- دبیر ریاضی- مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول

^۳ دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول

^۴ دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول

^۵ دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول

چکیده

هدف اساسی این پژوهش تحلیل کتاب علوم پایه پنجم ابتدایی از نظر متن و نوشته به روش ویلیام رومی می باشد برای این کار از کتاب علوم پایه پنجم در سال ۱۴۰۰ به عنوان جامعه و نمونه به دلیل محدود بودن جامعه انتخاب نموده و با استفاده تکنیک ویلیام رومی به محتوای کتاب را از نظر متن و نوشته های موجود مورد بررسی قرار داده شده است. روش مطالعه، تحلیل محتوا از حیث هدف در زمره مطالعات کاربردی قرار دارد. روش جمع آوری اطلاعات، استناد به کتاب درسی می باشد. بدین صورت که کل کتاب درسی مورد تحلیل قرار گرفت و برای تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی استفاده شد. نتیجه بدست آمده بدین شرح است که متن با ضریب درگیری متنی فعال و پویاست و دانش آموزان را به فعالیت وا می دارد. در طراحی و تنظیم مطالب و محتوای کتاب اصل ساده به دشواری رعایت شده ساختار محتوای کتاب علوم پنجم ابتدایی طبق شاخص درگیری کمی یادگیرنده با مطالب ساده شروع به مطالب دشوار پرداخته و در انتها با مطالب ساده به پایان رسیده است.

واژه های کلیدی: تحلیل محتوا، علوم، پنجم ابتدایی، فعال، ویلیام رومی، شاخص درگیری، کمی

مقدمه:

- در عصر حاضر رشد و توسعه، از اهداف اصلی جوامع و یکی از مهمترین سیاست‌گذاری‌های دولت به شمار می‌رود. روش است که رشد جوامع در زمینه‌های فرهنگی، اقتصادی و سیاسی در گرو برخورداری از یک نظام آموزشی پویاست.

- آموزش پرورش یکی از اساسی‌ترین نهاد‌های جامعه می‌باشد که وظیفه‌ی تعلیم و تربیت اهداف را بر عهده دارد و بطور حتم عملکرد این نهاد در بخش‌های مختلف فرهنگی، سیاسی و اجتماعی تاثیرگذار است. امروزه تعداد قابل توجهی از کودکان تحت آموزش‌های رسمی نظام آموزش و پرورش هستند. از این رو توجه به عواملی که سبب بهبود عملکرد این نظام می‌شوند، ضروری است یکی از این عوامل، محتوای آموزشی و برنامه درسی می‌باشد. قورچیان

- نظام آموزشی فعلی کشور یک نظام متمرکز و برنامه درسی آن منحصر به کتاب درسی است که در کل کشور استفاده می‌شود. مشایخ ۱۳۷۵

این در حالی است که با توجه به وسعت کشور، تنوع و تعداد اقوام و مشکلات ناشی از آن (مثل دو زبانه بودن شاگردان) رشد سریع علوم و فناوری، تغییر سریع در هنجارها و ارزش‌های اجتماعی، ضرورت دارد که کتاب‌های درسی با دقت کافی و در حد امکان، عاری از هر عیب و نقص و مطابق با اهداف تعیین شده و اصول علمی تالیف شوند یارمحمدیان ۱۳۸۶

- همچنین به دلایل ساختار آموزشی و برنامه درسی حاکم بر آموزش و پرورش کشور، کتاب‌های درسی به عنوان رسانه‌های مهم و پر کاربرد در ساختار آموزشی کشور مطرح می‌باشند. کتاب‌های درسی، رسانه‌هایی هستند که همه روزه معلمان و شاگردان از آن استفاده می‌کنند لذا گاهی اوقات به عنوان تمام برنامه درسی، معلم بر آن تاکید می‌کند. ۱۹۹۱ به نقل از نوریان ۱۳۸۷

+ از تحلیل محتوا تعاریف گوناگونی به عمل آمد. تعدادی از آنها از قرار ذیل است.

- بارکوس معتقد است که تحلیل محتوا به معنای تحلیل علمی پیام‌های ارتباطی است از نظر وی این روش کاملاً عملی است و با وجود جامع بودن، از نظر ماهیت، نیازمند تحلیلی دقیق و منظم است. بارگوز ۱۹۵۰ ۱۹۵۹ به نقل از نادر جالار داده امیری ۱۳۸۰

- تحلیل محتوای کتاب درسی را یک روش علمی برای تشریح و ارزشیابی عینی و منظم پیام‌های آموزشی می‌داند. شعبانی ۱۳۸۴ به نقل از حسن مرادی

- دوره ابتدایی نیز نقش بسیار مهمی در تعلیم و تربیت کودک و تکوین شخصیت کودک و تکوین شخصیت کودک دارد به همین دلیل یادگیری و محتوای فعال در این دوره بسیار مهم است و این موضوع اهمیت تحلیل محتوا را روشن می‌سازد. تحلیل محتوا روشی است که برنامه‌ریزان به کمک آن نقاط ضعف و قوت کتاب‌های درسی را مشخص می‌کنند این تحلیل به برنامه‌ریزان و مولفان کتاب‌های درسی کمک می‌کند تا هنگام انتخاب محتوای کتاب‌های درسی دقت بیشتر نمایند تا ضمن تسهیل یادگیری، زمینه‌ی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را فراهم آورند. یارمحمدیان ۱۳۸۱

تعریف تحلیل محتوا

تحلیل محتوا روش تحقیق است برای گرفتن نتایج معتبر و قابل تکرار از داده‌های استخراج شده از متن تحلیل محتوا «هر فنی است که به کمک آن، ویژگی‌های خاص پیام‌ها را بطور نظام یافته و عینی مورد شناسایی قرار می‌دهد. و لیرز و نیز تحلیل محتوا را هر رویه نظام‌مندی که به منظور بررسی محتوای اطلاعات ضبط شده باشد تعریف می‌کند.

کولنگر بر این باور است که تحلیل محتوا دارای ویژگی‌های زیر می‌باشد:

الف) تحلیل محتوا روشی نظام مند است به این معنا متواپی که قرار است مورد ارزیابی قرار گیرد، باید بر اساس قواعد روشن و ثابتی برگزیده شود.

ب) تحلیل محتوا روشی عینی است بنابراین ساخته‌های ذهنی پژوهشگر بنابراین آن دخالت داشته باشد.

ج) از آنجایی که تحلیل محتوا کمی است هدف اصلی تحلیل محتوا بازنمایی دقیق مجموعه‌ای از پیام‌ها می‌باشد.

کدیند آن را به عنوان یک فن پژوهشی برای ربط دادن داده‌ها به مضمون آن به گونه‌ای معتبر و تکرار پذیر تعریف می‌کند.
منابع

از نظر معتمدنژاد، تحلیل محتوا هر نوع فنی اطلاق می‌گردد که در راه استنتاج منظم و عینی ویژگی خاص یک متن بکار می‌آید.

۱) را دیف دانیل، لی لی سی اس نیکو پیامهای رسانه‌ای (کاربرد تحلیل محتوای کمی در تحقیق) ترجمه مهدخت بروجردی علوی ص ۲۳.

۲) چاوا فرانکفورد، دیوید نچپاس، روش‌های پژوهش در علوم اجتماعی ترجمه فاضل لاریجانی و رضا فاضلی ص ۴۶۹

۳) راجردی، ویمر جوزف آر، دومینیک، تحقیق در رسانه‌های جمعی ص ۲۱۷ - ۲۱۸

۴) راجردی، ویمر جوزف آر، دومینیک، تحقیق در رسانه‌های جمعی، ترجمه دکتر کاووس سید امامی ص ۲۱۷

پیشینه استفاده از روش تحلیل محتوا:

تاریخچه‌ی نخستین کندوکاو تجربی تحلیل محتوا به مطالعات در اواخر دوره هفدهم برمیگردد. که به نگرانی یک نسبت به گسترش مطالب غیر مذهبی در روزنامه‌ها مربوط می‌شود. (کریپنورف، ۱۳۷۳: ۱۳)

با این حال مورخان، آغاز این پژوهش را به کارای آن دسته از دانشمندان علوم سیاسی نسبت می‌دهند که به تاثیر تبلیغات و سایر پیام‌های اقناعی علاقمند بودند. (رایف، ۱۳۸۱: ۵۰)

تحلیل محتوا بیشتر در پیشین برای کتب و سرودهای مذهبی استفاده می‌شد. در ایران تجزیه و تحلیل متون یعنی جزء جزء کردن و یافتن ارتباط بین متون قرآنی و نظم و نثر فارسی که از گذشته‌ای دور رواج داشته و در این راه شیوه‌ها و ضوابط نسبتاً قابل اعتمادی به کار گرفته می‌شده است با پیدایش روزنامه فصل جدیدی در تکامل این تکنیک گشوده شد و تحلیل و ارزیابی متن روزنامه‌ها آغاز شد.

به تدریج تحلیل محتوا به صورت یک روش تحقیقی درآمد و با آغاز قرن ۲۰ محققین زیادی در کشورهای مثل، انگلستان، شوروی، هُمان و امریکا به این روش روی آوردند از سال ۱۹۳۰ به بعد محدوده تحلیل محتوا از روزنامه به تلویزیون و رادیو و کتاب و شعر و تبلیغات گسترش یافت.

از سال ۱۹۴۰ به بعد چند آژانس در اروپا و امریکا تبلیغات کشورهای در حال جنگ را از طریق رسانه‌های گروهی مورد تجزیه و تحلیل قرار دادند و کوشیدند خط مشی دشمن را پیش‌بینی کنند و از آن به بعد مطالعه بر روی سخنرانی‌های سیاسی و تحلیل محتوا رواج پیدا کرد.

اهمیت و ضرورت پژوهش

پژوهش حاضر نیز به عناصر مهم تعلیم و تربیت یعنی کتاب پرداخته است تا جایگاه ضروری ترین نیازهای تعلیم و تربیت امروزی یعنی دانش آموز با فعالیت‌های علمی و بطور کلی با یادگیری و آموزش درگیر است و چون مستلزم فعالیت فراگیر به این منظور از کتاب علوم پایه پنجم ابتدایی در سال ۱۴۰۰ انتخاب نمود. و با از استفاده از تکنیک ویلیام رومی محتوای کتاب را از نظر متن و نوشتار مورد بررسی قرار داده ایم.

هدفهای کلی:

تحلیل کتاب علوم پایه پنجم از نظر متن و نوشتار به روش ویلیام رومی

هدف های جزئی:

بررسی متن کتاب علوم پایه پنجم

روش پژوهش:

پژوهش حاضر از نوع تحلیل کلی است که به توصیف عینی و منظم محتوای آشکار مطالب درسی و آزمایشگاهی می پردازد در این خصوص از کتاب علوم پایه پنجم در سال ۱۴۰۰ به عنوان جامعه و نمونه به دلیل محدود بودن جامعه انتخاب نموده و با استفاده از تکنیک ویلیام رومی محتوای کتاب را از نظر متن و نوشتار مورد بررسی قرار داده است.

مراحل اصلی تحلیل عبارتند از: تعیین هدف، نمونه گیری، رمز گذاری و مقوله بندی و طبقه بندی، ارزیابی عینی طبقه ها. ابتدا متن مورد نظر به مقوله های مورد نظر پرداخته بدین منظور از روش تحلیل محتوای توصیفی استفاده می شود.

ابزار پژوهش:

مراحل اصلی تحلیل محتوا عبارتند از: تعیین هدف، نمونه گیری، رمز گذاری و مقوله بندی طبقه بندی مقوله ها، ارزیابی عینی طبقه ها درباره هدف روش تحلیل محتوا ویلیام رومی می توان گفت که هدف آن بررسی این موضوع است که آیا کتاب و یا محتوای مورد نظر، دانش آموزان را به طور فعال با آموزش یا دکتترین درگیر می نماید/

به عبارت دیگر هدف این است که بسنجیم آیا کتاب به شیوه فعالی ارائه شده و تدوین تنظیم شده یا خیر؟

در متن کتاب درسی که به بررسی آن پرداخته ایم برای آن ده مقوله تعریف کرده است. مهمترین اصل در مقوله بندی این است که تحلیل گر از یک سو بایستی متغیرهای را که با آن سر و کار دارد به وضوح تعریف نماید و از سوی دیگر باید شاخص هایی که اطلاعات محتوا بر اساس آن در مقوله قرار می گیرند به عبارت دیگر مقوله ها بایستی منعکس کننده هدف پژوهش می باشند.

یافته ها:

ارزشیابی متن درس:

۱. بطور تصادفی ده صفحه یا صفحات بیشتری از قسمت های گوناگون یک کتاب را انتخاب کرده و علامت گذاری می نمایم.

۲. در هر یک از صفحات انتخابی ۲۵ جمله یا بیشتر را مطالعه نموده و هر کدام را در یکی از مقوله‌های زیر قرار دهید. این جملات شامل: عناوین، شرح زیر در تصاویر و پیشگفتار و یا مقدمه‌ای محصول نمی شوند.
۳. متن کتاب علوم تجربی پنجم ابتدایی به صورت کاملاً فعالی طراحی شده است.

طبقات	درس	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	جمع
حقایق (بیان اطلاعات از مولف)	۲	۹	۱	۹	۱۰	۱۳	۶	۷	۳	۸	۲	۵	۳	۷۰
(b) بیان نتایج و اصول توسط مولف	۴	-	۱	۱	۶	۴	۴	۲	۲	۲	۳	۳	۲	۳۰
تعاریف	-	۵	۳	۳	۵	۵	۴	۴	۳	۳	۲	۴	۳	۴۱
پرسش‌هایی که بلافاصله پاسخ داده شده	۳	۲	-	-	۲	۳	۳	۳	۱	۳	-	۳	۲	۵۵
پرسش‌هایی که پاسخ آن مستلزم تلاش یادگیرنده است	۲	۷	-	-	۱۳	۹	۵	۴	۴	۵	-	۵	۴	۶۲
بیان نتایج از یادگیرنده خواسته شده	۱	۳	۱	۷	۷	۳	۴	۵	۴	۶	-	۵	۴	۴۹
تحلیل آزمایشی که از دانش آموز خواسته شده	۳	۵	۷	۸	۷	۹	۲	۱	۱	۲	۷	۳	۱	۵۵
پرسش‌هایی که برای جلب توجه یادگیرنده بدون پاسخ توسط مولف	۴	۶	۴	۷	۷	۵	۸	۳	۳	۳	۷	۷	۵	۶۶
$\frac{e+f+g+h}{a+b+c+d} = \frac{62+49+55+66}{70+30+41+55} = \frac{232}{196} = \frac{1}{18}$														
<p>شاخص درگیری کلی یادگیرنده در متن و نوشته</p>														

بحث و نتیجه گیری:

با توجه به ضریب درگیری به دست آمده از تکنیک ویلیام رومی ضریب درگیری بیانگر این است که کتابی علوم پنجم ابتدایی، کتابی فعال و پویاست که در مورد هر جمله ی متن با استفاده از آزمایشات و تصاویر و غیره از دانش آموز می خواهد آن متن را تجزیه و تحلیل کند.

این کتاب مطالب مناسب در اختیار دانش آموز قرار می دهد.

با توجه به نتایج تحلیل در طراحی و تنظیم مطالب و محتوای کتاب علوم پنجم ابتدایی اصل ساده ساختاری رعایت شده است و به سطح خوانایی بصورتی متعادل و متوازن توجه شده و روند ساده به دشوار در محتوای کتاب تقریباً رعایت شده است. می توان نتیجه گرفت که متن کتاب علوم پنجم ابتدایی دارای مقوله ی فعال بوده و دانش آموز را به یادگیری فعال وا می دارد.

پیشنهادات:

- فضا و تجهیزات لازم جهت اجرای آزمایشات و ارائه آن به کلاس فراهم شود.
- متن ها واضح تر و با بیانی هیجانی و داستانی بیان شود تا دانش آموز علاقمند تر شود.
- ایجاد فرصت برای معلمین دروس جهت بالا بردن بالا بودن اطلاعات علمی و عملی خود در زمینه مطالب مطرح شده در کتاب.

منابع:

- باردن اگن، تحلیل محتوا، ترجمه ملیحه آشنایی، محمد یمنی، دانشگاه شهید بهشتی ۱۳۷۵ - بدیعی، نسیم، روش تحلیل محتوا، نمایه پژوهش ۱۳۷۶
- امیر احمدی، ی ایروانی، شرفی، م زمستان ۱۳۹۱ تحلیل محتوا کتاب علوم پایه پنجم ابتدایی
- ظفری نژاد، ع. (۱۳۹۲) تحلیل محتوا کتاب درسی. تهران، انتشارات کوروش چاپ
- نیک نفس، س. علی آبادی خ پاییز و زمستان (۱۳۹۲) نقش تحلیل محتوا در فرآیند آموزش
- رایف، دنیل، لیسسی استفن، جی، نیکو فریدریک، تحلیل پیام های رسانه ای (کاربرد تحلیل محتوای کمی در تحقیق ترجمه مهدخت بروجردی علوی ص ۲۳ .
- چاواکفورد، دیوید پخمیاس، روش های پژوهشی در علوم اجتماعی ترجمه فاضل لاریجانی و رضا فاضلی ص ۴۶۹
- را جردی، ویمر جوزف آر، دومینیک، تحقیق در رسانه های جمعی ص ۲۱۷ - ۲۱۸
- را جردی، ویمر جوزف آر، دومینیک، تحقیق در رسانه های جمعی، ترجمه دکتر کاووس سید امامی ص ۲۱۷